Fort Waver-Amstel

Landschap met een verhaal

De leegte binnen het landschap van de Stelling van Amsterdam is allesbehalve toevallig. Rondom de forten lagen onzichtbare verboden kringen. Het was van groot belang dat er vanaf de forten een vrij zicht was om de vijand te kunnen zien aankomen en om geweren te kunnen gebruiken.

Daarom werd in 1853 een speciale wet ingevoerd: de Kringenwet. Tot 300 meter rond de forten mocht alleen met hout worden gebouwd, en alleen als er toestemming was van de minister van oorlog. Tot 600 meter waren er restricties voor het gebruik van steen en voor de hoogte van de bebouwing, en tot 1000 meter was bebouwing wel toegestaan, maar kon deze bij militair bevel worden afgebroken. Deze wet had vooral veel invloed op het landschap en de stedelijke ontwikkeling na de Tweede Wereldoorlog. Rond een deel van de forten zijn nog altijd houten huizen te vinden.

Op fortterreinen vind je specifieke bomen en struiken. Over die beplanting is vroeger goed nagedacht. Zo werden dichte hagen met doornige struiken als een natuurlijk prikkeldraad gebruikt. Knotwilgen op de wallen zorgden ervoor dat het risico op verzakkingen werd verminderd. Populieren, wilgen en andere opgaande bomen onttrokken het fort aan het zicht van de vijand. Langs de liniewallen en toegangswegen werden vaak eiken geplant. Door de bomen langs de omliggende wegen om te zagen kon je de doorgang voor de vijand blokkeren.

Foto's: Martin van Lokven, Laurence Delderfield, Wiebe de Jager

UNESCO
WERELDERFGOED SCHATTEN
in gemeente De Ronde Venen

Fort bij Nigtevecht

HOLLANDSE WATERLINIES
UNESCO WERELDERFGOED

unesco
Werelderfgoed

WATER ALS BONDGENOOT

Waar water voor Nederland vaak een bedreiging vormde, werd het binnen de Stelling van Amsterdam (onderdeel van het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies), juist ingezet als bondgenoot. Als afschrikmiddel tegen een mogelijke buitenlandse inval. Met behulp van een ingenieus watermanagementsysteem en een netwerk van rivieren, sluizen, dijken en kanalen kon het land in korte tijd gecontroleerd onder water worden gezet. Zo konden we de vijand verrassen en diens aanval vertragen.

In de huidige gemeente De Ronde Venen konden met dit watermanagementsysteem, bij een vijandige dreiging, de volgende polders onder water worden gezet:

- **Polder Groot Mijdrecht**
- **Mijdrechtse Droogmakerij, 1ste bedijking**
- **Mijdrechtse Droogmakerij, 2de bedijking**
- **Mijdrechtse Droogmakerij, 3de bedijking**
- **Oostzijdsche polder**
- **Polder De Roode Molen**
- **Polder het Hoog en Groenland**
- **Garster polder**
- **Proostdijer polder**
- **Vinkeveense polder**

Verschillende waterwerken hebben nog steeds een functie in het watermanagement van vandaag. Ze helpen om het land te beschermen tegen water en soms ook tegen droogte.
In de gemeente De Ronde Venen zijn de volgende watermanagementonderdelen van de Stelling van Amsterdam nog beleefbaar en herkenbaar:

- **Pondskoeker-schutsluis** – waterinlaat naar de inlaatsluizen van de 2de en 3de bedijking van de Mijdrechtse Droogmakerij.
- **Inlaatsluis en ontvangstkom in de 2de bedijking van de Mijdrechtse Droogmakerij** – waterinlaat aan de westzijde van Fort bij Uithoorn.
- **Ontvangstkom van de Inlaatsluis in de polder Groot Mijdrecht** - inlaat van water via de niet meer zichtbare inlaatsluis ten oosten van Fort Waver-Amstel.

Liniewallen zijn aangelegde wallen en kades om het inundatiewater tegen te houden en om erachter wapens op te stellen. Naast een militaire functie vervulden deze wallen vaak ook een reguliere functie in de waterhuishouding.
In de gemeente De Ronde Venen is de **Liniewal Geindijk - Fort bij Nigtevecht** nog herkenbaar. Wanneer de Oostzijdsche polder en de Garsterpolder onder water werd gezet bleef het gebied daarachter droog.

Scan de QR-code en bekijk de animatie over de werking van het watermanagementsysteem van de Hollandse Waterlinies

Fort bij Abcoude

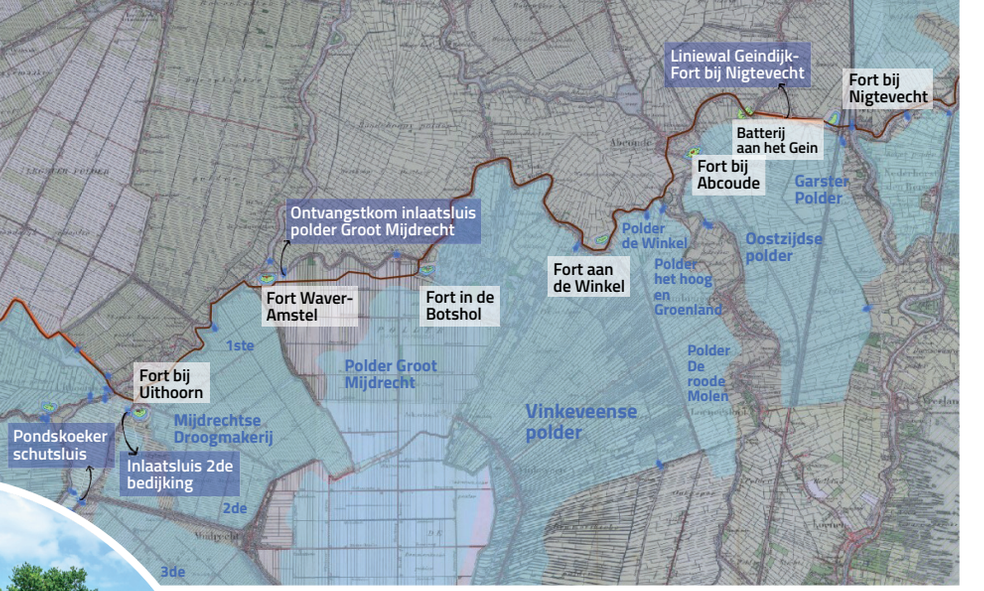

STERK FRONT

De plekken in de Stelling van Amsterdam die niet onder water konden worden gezet, moesten extra worden beschermd. Deze plekken lagen vaak in de buurt van (water)wegen en dijken en worden accessen genoemd. Om deze plaatsen te beschermen werden forten en batterijen gebouwd. De soldaten hadden hier een veilig heenkomen en er konden wapens worden opgesteld. Als een sterk front lagen de gebouwen verscholen in het landschap. Klaar om de vijand de weg te versperren.

In gemeente De Ronde Venen zijn diverse forten, batterijen en dijken beleefbaar en herkenbaar:

- **Fort Waver-Amstel** – verdedigde de omliggende wegen en het bij het onder water zetten van het gebied het droogblijvende terrein ten zuiden van het fort.
- **Fort in de Botshol** – verdedigde de zuidkade van de Botshol en de droogblijvende stroken in de Noorder-Zuiderpolder.
- **Fort aan de Winkel** - verdedigde de Vinkekade en de dijken van polder De Winkel en de (voormalige) Proostdijerpolder en de drainage poel daartussen.
- **Fort bij Abcoude** – verdedigde de spoorlijn Utrecht–Amsterdam en de riviertjes Angstel en Gein met de daarlangs lopende wegen.
- **Batterijen aan het Gein** – ondersteunde batterijen voor het geschut, bedoeld om het geïnundeerde gebied tussen Fort bij Abcoude en Fort aan de Winkel en het terrein daarvoor, onder vuur te kunnen nemen.
- **Fort bij Nigtevecht** – verdediger van het Merwedekanaal (nu Amsterdam-Rijnkanaal) en de Vecht. Ook beschermde het de sluizen tussen deze wateren als inlaatpunt van de Vechtwaterleiding zuidelijk van het fort. In die tijd was de Vecht een belangrijke bron voor industriewater voor Amsterdam.